

Afrikaanse symboliek in Berg en Dal

Afrika Museum koopt werk Malinese kunstenaar Konaté

Offrandes de Couleurs: Blanc-Rouge-Noir

Abdoulaye Konaté (geb. Mali, 1953)

2007. Textiel, 248 x 395 cm

Bijdrage: € 20.000 uit het BankGiro Loterij Aankoopfonds
AFRIKA MUSEUM, BERG EN DAL

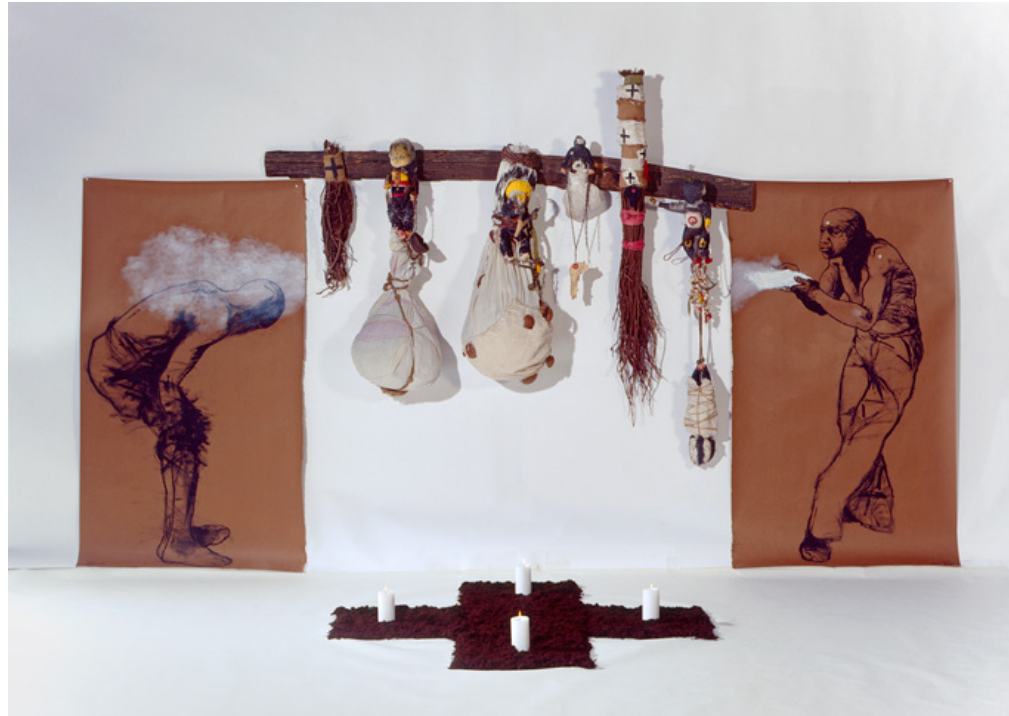
Offrande des Couleurs is verworven met steun van het BankGiro
Loterij Aankoopfonds van de Vereniging Rembrandt en het
sVCN/Mondriaanfonds

Het westers
georiënteerde
blikveld is pas
sinds kort aan
het verbreden

Het was geen gemakkelijk traject naar de eerste solotentoonstelling in Nederland van Afrika's beroemdste textielkunstenaar: Abdoulaye Konaté. Konaté verwierf internationale bekendheid met zijn metersbrede doeken gemaakt van diverse Malinese stoffen en appliqué's waarmee hij op een vaak zeer poëtische manier zijn commentaar geeft op tal van actuele onderwerpen. Die kunnen betrekking hebben op religie en politiek of direct gerelateerd zijn aan oude Afrikaanse tradities. Een eerste reis om hem in zijn woonplaats Bamako te bezoeken, eindigde op het vliegveld van Parijs. Er zou een *harmattan*, een zandstorm opkomen zetten, en hoe lang die zou aanhouden was ongewis. Een tweede poging werd sterk ontraden, want islamitische fundamentalisten maakten Mali inmiddels onveilig.

In 2012 kwam Konaté naar Nederland omdat hij deelnam aan een tentoonstelling in het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam: *Hollandaise*, genoemd naar het vermaarde industriële batiktextiel dat het Nederlandse bedrijf Vlisco voor de Afrikaanse markt produceert. Met *Fête Africaine* maakte Konaté voor die groepstentoonstelling een kleurrijk figuratief doek waarin hij Vliscostoffen verwerkte. Tijdens zijn verblijf bezocht hij ook het Afrika Museum en werd de afspraak voor de solotentoonstelling het jaar daarop gemaakt. En begon het gesprek over een mogelijke aankoop van een groot abstract werk: *Offrandes de Couleurs: Blanc-Rouge-Noir (Offers van Kleuren: Wit-Rood-Zwart)*.

Kunstenaars die deelnemen aan de Documenta in Kassel en wereldwijd exposeren zitten in een prijs-categorie die ver buiten het reguliere budget van het Afrika Museum valt. Konaté paste zijn vraagprijs voor het museum weliswaar aan, maar ook toen was aankoop alleen mogelijk met steun van de Vereniging Rembrandt en van het svcN/Mondriaan Fonds. Werk van Konaté bevond zich op dat moment nog niet in de Collectie Nederland. Kort nadat de toezegging

van beide fondsen was ontvangen, werd bekend dat het Stedelijk Museum Amsterdam overging tot aankoop van *Fête Africaine*. Daarmee bevinden zich nu twee representatieve doeken van deze kunstenaar in Nederlandse museale collecties, de een figuratief, de ander abstract. Voor het Stedelijk is het niets minder dan een doorbraak: nog niet zo lang geleden was het uitgesloten dat werk van een kunstenaar uit West-Afrika door dat museum zou worden aangekocht. Het westers georiënteerde blikveld is pas sinds kort aan het verbreden. Maar wat maakt *Offrandes de Couleurs* zo interessant voor het Afrika Museum?

KLEURENSYMBOLIEK

Het beleid van het Afrika Museum is er op gericht te laten zien hoe elementen uit oude tradities in hedendaagse kunst voortleven. De Afrikaanse cultuur wordt gepresenteerd als actueel en overal in de wereld aanwezig. Want ook de zogenoemde 'Afrikaanse diaspora' hoort tot het museumbeleid. Daarmee worden al die gebieden bedoeld waarheen ooit slaven getransporteerd werden om op plantages te werk te worden gesteld. Zij creëerden nieuwe religies, waarin

*Yo me lo llevo viento malo
(Ik wend de kwade wind af)*
Santiago Rodríguez Olazábal
1998. Diverse materialen,
aarde en tekeningen op papier
AFRIKA MUSEUM, BERG EN DAL

Beeld van de recente solotentoonstelling van Abdoulaye Konaté in het Afrika Museum

Afrikaanse en katholieke elementen fuseerden. Die religies vormen weer een inspiratiebron voor hedendaagse kunstenaars. Het museum kiest voor kunstenaars die een mondiaal blikveld verbinden aan een eigen culturele klankkleur. Konaté is bij uitstek een transculturele kunstenaar. Hij is in elk opzicht internationaal georiënteerd, maar put wel uit Malinese bronnen. Zo is de vorm van *Offrandes de Couleurs* ontleend aan het traditionele Afrikaanse jagerstuniek. Het reliëfpatroon rondom de compositie verwijst naar de *gris gris*, amuletten die jagers op hun tuniek dragen. Materialen en kleuren worden in de traditionele en hedendaagse kunst uit Afrika nooit zomaar gebruikt. Alles heeft betekenis. De verticale rode, zwarte en witte banen staan voor: het (dieren)offer, kracht, vitaliteit (rood), de aarde en de mensenwereld (zwart) en de geestelijke dimensie (wit). Onderaan zien we kolanoten die Konaté hier gebruikt als kleurenoffer (rood en wit), maar die in West-Afrika ook worden gebruikt voor het raadplegen van het orakel. In deze enorme abstracte compositie komt een complexe Afrikaanse levensbeschouwing tot uitdrukking waarin de relatie tussen mensen- en geestenwereld centraal staat.

EVENWICHT

Een voorbeeld van een diasporakunstenaar uit de collectie van het Afrika Museum maakt duidelijk hoe de kleuren die Konaté voor het aangekochte werk koos, ook daar eenzelfde betekenis vervullen. Let bij de installatie *Yo me lo llevo viento malo* (*Ik wend de kwade wind af*) van de Cubaan Santiago Rodríguez Olazábal (1955), kunstenaar en Regla de Ífa-priester

(een diaspora-religie die zijn wortels vindt bij de Yoruba, een Nigeriaans volk), dus speciaal op het rood, het zwart en het wit. We zien een *healing*: een *babalawo* (ritueel specialist) voert een reiniging uit van zijn cliënt door een magische stof via een balk met objecten die 'opgeladen' zijn met kracht, over hem heen te blazen. Op de grond bevindt zich een 'zwart' kruis van aarde met vier kaarsen. Het kruispunt is vanouds de plaats waar de wereld van mensen en geesten elkaar kunnen ontmoeten, daar worden offers gebracht om 'de weg' te openen. Bij de objecten op de balk zien we twee bezemachtige voorwerpen die zijn afgeleid van de West-Afrikaanse *mpiya*, een magisch instrument, bezielde door een overleden familielid van de eigenaar. De *nganga*, een ritueel specialist, kon de *mpiya* gebruiken om een ziekte of kwade invloeden te verdrijven. De grootste 'bezem' in de installatie is omwikkeld met rode en witte stof; er zijn zwarte kruisen op getekend. De overige objecten tonen overeenkomsten met krachtobjecten die zowel in Afrika zelf voorkomen als in Afrikaanse tradities gewortelde religies in de diaspora. Doel van de handeling is het herstellen van harmonie, want ziekte of een andere bedreiging van iemands fysieke of geestelijke gezondheid wordt gezien als disharmonie, een verstoring van het evenwicht. In de doeken van Konaté komen we een vergelijkbaar streven tegen – in zijn geval naar tolerantie in de (inter)nationale politiek – en een vergelijkbare symbolische beeldtaal.

Wouter Welling
Conservator hedendaagse kunst